

A szexualitás kettős természetete

JACQUES LACOURT

Az emberi gondolkodás, a mindennapi tapasztalat kettős természetűnek tünteti fel az ember szexualitását, egyszerre romboló erejű vágy és húzóerő, gazdagság forrása és rendellenesség okozója. Miért van ez így?

A Teremtés Könyvének első két fejezete az isteni adományok nagyszerűségét és gazdagságát írja le. Az ezt követő fejezetekben találkozunk az embernek erre adott válaszával: az ember elutasítja az isteni adományt.

Hogyan jelenhetett meg és szaporodhatott el egy ilyen szép és jó világban a rossz? A Biblia nem ad rá választ. Jézus sem ad a rossz eredetére semmilyen magyarázatot. Megtapasztalja az emberi szenvedést, az emberi aggodalmat, ami nagyrészt Isten elutasításának, a bűnnek a következménye. Magára veszi fizikai és erkölcsi bűneinket, hogy megszabadítson, de nem ad semmire magyarázatot. A rossz problémája rejtély marad.

Ádám és Éva megkísértésének és bűnbeesésének jelképes leírása arról beszél, hogy az ember szabadságával visszaélve a Teremtő akaratának elutasításáig züllött, pedig az számára a boldogság forrása.

Az első emberpárnak Istentől való eltávolodása minden szinten összezavarta az emberi kapcsolatokat személyek, csoportok, népek és fajok között egyaránt.

Természetesen az első emberpár sem volt kivétel. „Észrevették, hogy meztelenek.” Ez a megjegyzés sok emberben azt a benyomást kelti, hogy a bűnbeesés szexuális bűn volt. Mások azt állítják, hogy az Édenkertben az ember nemtelen volt.

Isten emberpárt alkotott. Ennek a párnak a szexuális élete szerves részét alkotta azoknak a dolgoknak, amire a Teremtő azt mondta: „Ez jó.” Az első emberek bűne nem szexuális bűn volt; annál is inkább, mert ez nem lehet az emberi bukás jele. A bűnt szellemi síkon követtük el: visszautasítottuk a Teremtő, az Úr iránti szeretetet, Isten nélkül akartunk istenivé válni, magunk akartunk ítélni a jó és rossz felett, azaz gőgösen mindenben önállóknak képzeltük magunkat.

A bűnnek következményei vannak. Az Istennel való szakítás további szakítások egész láncolatát indítja el. Az első egy belső szakítás; a test és lélek közötti finom harmónia megtörik: test és szellem állandó konfliktusban él egymással.

De a teremtő Istentől való eltávolodás kihatással van a férfi és a nő kapcsolatára is. Férjet és feleséget egymás szeretetére, segítésére teremtette az Isten. A nő csábította bűnre a férfit, és a férfi őt vádolja, akit védenie kellene. Veszélybe került a szerelem, a pár szétszakadt. A házastársi kapcsolat első drámája ez!

Ezt követően a férfi és nő közti harmonikus kapcsolat néhányszor veszekedésbe fordul. Az Úr ekkor azt mondja a nőnek: „Vágyakozni fogsz férjed után, ő pedig uralkodni fog rajtad.” A bűn, ami megosztja a férfit és a nőt, kiszolgáltatja a nőt a férfinak. Az Édenkert szégyenérzet nélküli meztelensége zavartságnak és kétértelműségnek adja át a helyét.

Zárójelben jegyezzük meg a következőt: Nem kell szó szerint értelmezni a bűnbeesés történetét. Annál is inkább, mert arra ösztönöz bennünket, hogy az emberi munkában sorscsapást, a bűn következményét lássuk. A munka nemesít (ld. Teremtés Könyve). A Biblia nem azt tanítja, hogy az anyaság fájdalmait isteni büntetésként fogjuk fel és ne is próbáljunk rajta enyhíteni. Azok a keresztény házaspárok, akik orvosi módszerekkel próbálják enyhíteni a szülés fájdalmait, nem cselekszenek hitükkel ellentétesen.

A szexualitás kettős realitás: bezárkózássá, birtoklási vágygá degradálódhat, erotikába, bujaságba, idegbajba, perverzióba sülyedhet. A fennen hangoztatott szexuális szabadság rabszolgasággá válhat. A nyitottságot, egyesülést, kreativitást nem adják ingyen.

A személy méltósága elleni bűn

A reklámokban és a pornófilmekben a nőket tárgyá alacsonyítják. A plakátokon, prospektusokban, magazinokban többé-kevésbé hiányos öltözékben ábrázolva őket... italok, férficipők, borotválkozás utáni arcszeszek eladásához veszik igénybe szolgálataikat!

A környezet erkölcsi és lelki szennyezése sokkal súlyosabbnak bizonyulhat, mint a vegyi szennyezés. Soha még ilyen kevés ember nem volt képes beszennyezni annyi másikat. „Felvetődik a kérdés a kereskedelem mértéktelen étvágyát látva: vajon a pronográfia nem a nők hallatlan lealacsonyítását szolgálja-e?”

Akkor, amikor a nő egyre inkább tudatára ébred emberi méltóságának, amikor egyre inkább részt vesz a közéletben és a munkában, amikor végre a kulturális élet aktív részese lehet, vajon hogyan tűrheti még el, hogy megcsúfolják és kereskedelmi, fogyasztási és reklám célokra használják fel?

Vajon a feministák, akik a nőket sújtó társadalmi és gazdasági diszkrimináció megszüntetésének egyik állomásaként szabaddá akarják tenni az abortuszt, számot vetnek-e azzal, hogy ezzel a férfiak malmára hajtják a vizet?

A terhesség nem fogja többé betölteni annak az utolsó bástyának a szerepét, amely visszatartaná a férfit attól, hogy a nőt csak gyönyörének eszközéül, „kikapcsolódásra” használja. Vajon Marilyn Monroe akkor is öngyilkos lett volna, ha Hollywood a személyiségre figyel, nem pusztán szexbálványként ünnepli?

A nemiség istenítése

A modern ember újdonságnak állítja be, hogy visszatér őseink szokásához, akik az eroszt tették az első helyre és minden emberi energiát a gyönyörbe és a szenvedélybe fektettek be. „Szerelmeskedjete, ne háborúzzatok!”, mondja a hatvanas évek beli jelszó. A tömegtájékoztató eszközök elhitették velünk, hogy egyetlen dolog számít az életben: a sikeres testi kapcsolat.

Egyesek szerint mindig az ösztön után kell menni. Mások szerrint a szexuális szabadságnak politikai következményei vannak: a szexualitás elfojtotta az emberi ösztönt, gondolják ők, és az ösztön elnyomásának következménye a kapitalista termelésű társadalom kialakulása. Egyedül az intenzív, gátak nélküli szexuális élet szabadíthatná fel az embert és változtatná örömmé a munkát és élvezetessé a létet. A házasság az ember maga készítette lánc, amely megakadályozza a női emancipációt.

Sokak számára a gyönyör a csodaszer a magány és a belső üresség ellen, amit jól ismerhetnek már a modern társadalmak jóvoltából. Az ismétlés ugyebár megkoptatja az újdonság fényét, így elterjedt az a nézet, hogy az állandóan változtatott partnerekkel aberrált vagy már-már patológus esetnek számító módon élük meg a szexualitást.

Sajnos, „aki nagyon *keresi* az élvezetet, attól elmenekül”, írta Victor Frankl, a kitűnő pszichiáter.

A gyönyör

A katolikus Egyházat azzal vádolták, hogy gyanakvással tekint az élvezetre, nevezetesen a szexuális életre. Ugyanakkor *Assisi Szent Ferenc* nem győzte tanítványait az örömrre biztatni, és egészen halálos ágyáig a „zene élvezetét” kereste. *XII. Piusz* pedig a gyönyör, mint a házastársi együttlét részének őszinte elfogadására ösztönzött.

Az üzenet lényege nem változott.

Így tehát, helyesen szemlélve az élvezetet, nem mint önmagáért való dolgot, hanem mint a termékenységet szem előtt tartó személyek egyesülésének velejáróját, immár nem a fizikai öröm „technikai” jellegét fejezi ki, hanem azt az örömet, amit Isten adott teremtményeinek. De azt se feledjük, hogy a gyönyör bizonyos fokig „véges”, Isten országában eltűnésre van ítélve: „Hiszen amikor feltámadnak, nem nősznek és férjhez sem mennek, hanem úgy élnek, mint az angyalok az égben.” (Mk 12,25.) A házastársak közötti kapcsolatnak át kell lényegülnie. A házaseslet gyönyöre, ami a két személy egységéből és kölcsönös egymásnak ajándékozásából fakadó öröm testi és átmeneti része, megszabadul az önzés és a csak kapni akarás kísértésétől, meg attól is, hogy önmagát tegye végcéllá; ehelyett, mint minden emberinek, meg kell járnia saját kálváriáját: ez az az út, amit az Egyház már évszázadok óta próbál egyengetni.

Az Egyháznak a hitvesi gyönyörrel kapcsolatos álláspontjának története igen bonyolult. Az Egyház egyszer csak két tűz közé került; egyik oldalon a manicheusok voltak, akik elítélték a szexualitást, a másikon pedig a libertinus vonal meg éppen bálványozta. Az Egyház képviselői néha túl kemény hangot ütöttek meg, de néhány évtizede a szexualitást már a nevelés problémájának tekintik. *II. János Pál* szavait könnyebb megérteni, mint a régi szerzőket, mivel az Egyház követelményeinek pozitív értelmét próbálja megvilágítani. De az üzenet alapvető értelme nem változott: *II. János Pál* apostoli buzdításában egyszerűen csak emlékeztetni akar minket „az Egyház mindig ősi és mindig új normájára és tanítására a házassággal és az élet átadásával kapcsolatban.”

*

Két véglet létezik tehát: egyrészt gyanakodva tekintenek a gyönyörre – különösen a szexuális gyönyörre, mint a puritanizmus – másrészt éppenséggel minden érték fölé helyezik.

A fiatal generációk nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az élvezetnek, az életörömmnek, az élet minőségének. Az biztos, hogy pszichológiai szinten az élvezet hozzájárul egy személyiség rendszeréhez: az evés, ivás, művelődés, zenehallgatás élvezete. Van amikor az ember úgy érzi, hogy megszűnik számára az idő és hely, hogy teljesen átéljen egyetlen pillanatot: egy szép szimfónia egy egész más világot varázsolhat körénk.

A szexuális kapcsolatban, „abban a mértékben, ahogyan a gyönyört átéli egy partnerrel, akit boldoggá akarnak tenni, mindenki megéli a másikkal való, egyszerre mély és múló egységet, a boldogság és teljesség forrását. A gyönyör megtapasztalásának nagy szerepe van a házastársak életének minőségében.”

De a gyönyör maga, mint minden ami emberi, kettős természetű. A másik tárgyként való kihasználásává válhat, önkontrollját az ember elveszítheti tőle, esetleg életének kizárólagos céljává teheti.

Pedig a gyönyör csupán ugródeszka az érzékek csillapításához, az egység teljességéhez. Nem is abszolútum: nem ugyanaz mint a lelki béke vagy a boldogság. Míg

az igazi boldogság az ember végtelenségre vágyódására válaszol, addig az élvezet mindig a pillanatra és az azt előidéző tette korlátozódik. Tulajdonképpen az ember végességének a jele. Emlékezteti törékeny, véges teremtmény voltára. A boldogság ugyanakkor több, mint a szexuális élvezet, – és a „Mennyek országáért” vállalt cölibátus megőrzi a személy kiteljesedésének minden értékét.

*

A gyönyörnek is szüksége van átalakulásra és felszabadulásra. Nemcsak az erkölcsi tiltásról van szó, amely megelepszik azzal, hogy az erotikával ellentétes irányban működjék, de semmi többet nem tesz. Pedig mindenekelőtt a lét teljes rendjének kell helyreállnia. Nos, amikor az ember úgy szereti a másikat mint hozzá hasonlót, de ugyanakkor mint tőle különbözőt is, akiben Isten képére és hasonlatosságára ismer, akkor az emberi szexualitás rátalál értelmére. Ha lemondunk a gyönyörről mint végcélről, akkor úgy fogjuk újra megtalálni, mint kegyelemforrást. Ha már nem elfogyasztható *húsként* tekintünk a másikra, ahogy azt Lénina, a *Szép új világ* hősnője mondja, akkor ő lélekkel átítatott testté válik, mely egyesül az enyémmel. A szeretett lény testi valóságának ebben a kiteljesedésében egy kissé a Paradicsomot láthatjuk előlegezve, mert az isteni teremtés lehetővé teszi a test és lélek harmóniáját; hagyja, hogy szépsége véges szépségként jelenjék meg, mert egyedül ez teszi lehetővé, hogy az iránta érzett szeretet végtelen legyen.

A szexuális szabadosság

Elég egy példa, hogy lássuk miről is van szó: „Huszonegy éves koromig szűz voltam. Aztán összeköltöztem egy férfival. Most már bárkivel lefekszem, a lényeg, hogy tényleg tessék nekem. Pillanatnyilag négy férfival van viszonyom. Mindegyiket szeretem, és elképzelhető, hogy végül is igazán szerelmes leszek az egyikbe. Mindazonáltal nem áll szándékomban férjhez menni, hacsak nem botlok bele életem nagy szerelmébe”.

De hát mi a szexualitás értelme ennek a fiatal lánynak a számára? Mit jelenthet számára a szeretet, miközben nyughatatlanul keresi a rokonlelket, élete nagy szerelmét? Vajon a szexuális szabadosság egyes fiatalok esetében nem valamiféle kiábrándultság jele? Egy abszurdnak tartott világban, ahol a munkanélküliség, a nagyvárosok névtelen magánya, a nyers erőszak tölti be életüket, a szexuális vágyak válogatás nélküli kiélése nem a kábítószer-fogyasztáshoz hasonló menekülés? A test rendezetlensége a lélek kudarcából fakad.

Talán az emberi szeretet valódi értelmének újbóli felfedezése lehetne a mentőöv ebben a morális hajótörésben; az üdvösség és az igazi boldogság útja egy olyan fiatalság számára, amely az életre szomjazik ugyan, de eltévelyedett, mivel nem gondolkodott eleget az élet értelmén és tétjén.

Pascal mondta, hogy a helyes gondolkodással kell kezdeni. Máskülönben ahelyett, hogy úgy élnénk, ahogyan gondolkodunk, úgy fogunk gondolkodni, ahogyan élünk.

JEGYZET

A közölt fejezet a szerző *A szerelem kockázata* című könyvéből való. (Fordította: Andrásfalvy András.)